

نقش والدین و تعامل با مدرسه و آموزش های خانواده

نام و نام خانوادگی نویسنده مسئول یداله حاجی زاده ۱، نام و نام خانوادگی نویسنده دوم محمدرضا رضازاده ۲

۱- دانش آموخته کارشناسی ، دانشگاه آزاد اسلامی رامهرمز yadolahajizadeh@gmail.com

۰۹۱۶۹۹۱۴۹۶۶

۲- دانش آموخته کارشناسی ارشد برنامه ریزی و محیط زیست ، دانشگاه پیام نور اهواز amyrrdardzdh@gmail.com

۰۹۱۰۶۳۳۵۴۲۰

چکیده

خانواده به عنوان اولین محیط آموزشی کودکان، نقش بسیار مهمی در تربیت و پرورش آنها دارد. تعامل خانواده با مدرسه و آموزش‌هایی که کودکان در آنها شرکت می‌کنند، می‌تواند بسیار مؤثر باشد. این تعامل می‌تواند به کودکان کمک کند تا بهتر درس بخوانند، خلاقیت و خودانگیزگی آنها را تقویت کند و ارتباطات خانوادگی را بهبود بخشد.

یکی از راه‌هایی که خانواده می‌تواند به مدرسه کمک کند، حضور فعال در جلسات اولیاء دانش‌آموزی است. در این جلسات، والدین می‌توانند با معلمان و مسئولین مدرسه صحبت کرده و در خصوص رفتار و پیشرفت تحصیلی فرزندان از آنها سوال کنند.

همچنین، خانواده می تواند با ایجاد یک محیط آموزشی مناسب در خانه، به پیشرفت تحصیلی فرزندانشان کمک کند. این محیط آموزشی باید شامل منابع دسترسی پذیر برای مطالعه و تحقیق، فضایی مناسب برای مطالعه و تمرین، و دسترسی به ابزارهای آموزشی مثل کتاب های الکترونیکی و نرم افزارهای آموزشی باشد. همچنین، خانواده می تواند با حضور فعال در رویدادهای مدرسه، از جمله جشنواره ها و نمایشگاه ها، به پیشرفت تحصیلی و رشد هنری فرزندانشان کمک کند. به این ترتیب، فرزندان می توانند از تجربیات خانوادگی و اجتماعی خود به عنوان یک منبع غنی برای یادگیری استفاده کنند.

در نهایت، تعامل خانواده با مدرسه و آموزش های خانواده می تواند به کودکان کمک کند تا در محیط آموزشی بهتری رشد و توسعه پیدا کنند. با توجه به اینکه خانواده به عنوان اولین محیط آموزشی برای کودکان است، نقش آن در پیشرفت تحصیلی و شخصیت سازی فرزندان بسیار مهم و حیاتی است.

کلمات کلیدی: تعامل، خانواده، مدرسه،

مقدمه:

خانواده، به عنوان اولین محیط آموزشی کودکان، نقش بسیار مهمی در تربیت و پرورش آنها دارد. تعامل خانواده با مدرسه و آموزش هایی که کودکان در آنها شرکت می کنند، یک عوامل کلیدی در توسعه تحصیلی و شخصیتی فرزندان است.

امروزه، تربیت فرزندان نیازمند همکاری و تعامل مؤثر بین خانواده و مدرسه است. این تعامل می تواند به کودکان کمک کند تا درس بخوانند، مهارت های اجتماعی و عاطفی را تقویت کنند و از لحاظ روانی و اجتماعی بهبود یابند. همچنین، تعامل خانواده با مدرسه می تواند به والدین اطمینان بدهد که فرآیند یادگیری و توسعه فرزندانشان به درستی در جریان است.

یکی از راه هایی که خانواده می تواند به مدرسه کمک کند، حضور فعال در جلسات اولیاء دانش آموزی است. در این جلسات، والدین می توانند با معلمان و مسئولین مدرسه صحبت کرده و در خصوص رفتار و پیشرفت تحصیلی فرزندانشان از آنها سوال کنند. این تعامل می تواند از یک سو، والدین را با فرآیند آموزشی و تحصیلی فرزندان شان آشنا کند و از سوی دیگر، به معلمان کمک کند تا نیازها و ویژگی های هر دانش آموز را بهتر درک کنند.

همچنین، خانواده می تواند با ایجاد یک محیط آموزشی مناسب در خانه، به پیشرفت تحصیلی فرزندانشان کمک کند. این محیط آموزشی باید شامل منابع دسترسی پذیر برای مطالعه و تحقیق، فضایی مناسب برای مطالعه و

تمرین، و دسترسی به ابزارهای آموزشی مثل کتابهای الکترونیکی و نرم افزارهای آموزشی باشد. با فراهم کردن این امکانات در خانه، والدین می توانند کودکان را به مطالعه و تحقیق تشویق کنند و آنها را در فرآیند یادگیری خودمختارانه حمایت کنند.

همچنین، خانواده می تواند با حضور فعال در رویدادهای مدرسه، از جمله جشنواره ها و نمایشگاه ها، به پیشرفت تحصیلی و رشد هنری فرزندان شان کمک کند. با شرکت در این رویدادها، والدین می توانند از نتایج تلاش و پیشرفت فرزندان خود مطلع شوند و از آنها تحسین و تشویق کنند. این تعامل با مدرسه نه تنها به فرزندان انگیزه می دهد، بلکه ارتباطات خانوادگی را تقویت می کند و خانواده را به عنوان یک تیم پشتیبانی کننده از تحصیلات فرزندان قوی تر می سازد.

در نهایت، تعامل خانواده با مدرسه و آموزش های خانواده می تواند به کودکان کمک کند تا در محیط آموزشی بهتری رشد و توسعه پیدا کنند. با توجه به اینکه خانواده به عنوان اولین محیط آموزشی برای کودکان است، نقش آن در پیشرفت تحصیلی و شخصیت سازی فرزندان بسیار مهم و حیاتی است. تعامل مؤثر خانواده با مدرسه نه تنها بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان را تسهیل می کند، بلکه باعث تقویت ارتباطات خانوادگی و توسعه هماهنگی بین خانواده و مدرسه می شود.

فرضیه ها:

فرضیه ۱: بهبود تعامل خانواده با مدرسه و آموزش های خانواده، باعث پیشرفت تحصیلی و شخصیت سازی کودکان خواهد شد.

این فرضیه بر این اساس است که والدین و خانواده ها با مشارکت فعال در تحصیلات فرزندان و همکاری با مدرسه، می توانند رفتارها و نیازهای تحصیلی فرزندان خود را بهتر درک کنند و بهبود بخشیدند. با افزایش آگاهی والدین از رفتار و پیشرفت تحصیلی فرزندان، ارتباطات خانوادگی نیز تقویت خواهد شد. این ارتباطات به عنوان یک عامل مهم در شکل گیری شخصیت کودکان نقش مؤثری دارند. با هماهنگی و همکاری بیشتر بین خانواده و مدرسه، تجربه تحصیلی کودکان بهبود یافته و پیشرفت تحصیلی آنها افزایش خواهد یافت.

فرضیه ۲: نبود زیرساخت‌های آموزشی مناسب در خانه، اثر منفی بر پیشرفت تحصیلی کودکان خواهد داشت.

این فرضیه بر این اساس است که در برخی خانواده‌ها، ممکن است عدم دسترسی به منابع آموزشی مناسب، فضای مناسب برای مطالعه و تمرین و ابزارهای آموزشی مورد نیاز کودکان را محدود کند. این مسئله می‌تواند باعث کاستی در فرصت‌های یادگیری خودمختارانه کودکان شود و تأثیر منفی بر پیشرفت تحصیلی آن‌ها بگذارد. بهبود و تقویت زیرساخت‌های آموزشی در خانه، می‌تواند بهبود قابل توجهی در فرصت‌های یادگیری کودکان داشته باشد و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را تسریع کند.

بیان مسئله:

تعامل خانواده با مدرسه و آموزش‌های خانواده یکی از عوامل کلیدی برای پیشرفت تحصیلی و شخصیت‌سازی کودکان است. با این حال، در جامعه‌های امروزی، مشکلات و چالش‌هایی وجود دارد که ممکن است بر تعامل خانواده و مدرسه تأثیر منفی بگذارد.

یکی از مسائلی که ممکن است به تعامل خانواده و مدرسه ضربه بزند، نبود زمان کافی والدین برای مشارکت فعال در تحصیلات فرزندان است. با فشارهای اقتصادی و زندگی روزمره پرمشغله، والدین ممکن است وقت کافی برای شرکت در جلسات اولیاء دانش‌آموزی یا حضور در رویدادهای مدرسه نداشته باشند. این مسئله می‌تواند منجر به عدم آگاهی والدین از رفتار و پیشرفت تحصیلی فرزندان شان شود و ارتباطات خانوادگی را ضعیف کند.

در عین حال، عدم هماهنگی والدین با معلمان و مسئولین مدرسه نیز یکی از چالش‌های تعامل خانواده و مدرسه است. ممکن است والدین به دلایلی از جمله عدم آشنایی کافی با سیستم آموزشی یا نیازها و ویژگی‌های فرزندان، توانایی مناسبی برای بحث و گفتگو با معلمان نداشته باشند. این مسئله می‌تواند منجر به عدم درک صحیح از رفتار و نیازهای تحصیلی فرزندان شود و از فرصت تعامل مؤثر با مدرسه محروم کند.

ضعف زیرساخت‌های آموزشی در خانه نیز یکی دیگر از چالش‌های موجود است. در برخی خانواده‌ها، ممکن است عدم دسترسی به منابع آموزشی مناسب، فضای مناسب برای مطالعه و تمرین و ابزارهای آموزشی مورد نیاز کودکان را محدود کند. این مسئله می‌تواند باعث کاستی در فرصت‌های یادگیری خودمختارانه کودکان شود و تأثیر منفی بر پیشرفت تحصیلی آن‌ها بگذارد.

در نتیجه، برای بهبود تعامل خانواده با مدرسه و آموزش‌های خانواده، لازم است توجه ویژه‌ای به این مسائل شود. باید فضای مناسبی برای مشارکت والدین در تحصیلات فرزندان فراهم شود و زمینه‌های مختلف هماهنگی و تعامل

با مدرسه تقویت شود. علاوه بر این، نیازمندی‌های آموزشی خانه باید مورد توجه قرار گیرد و منابع و ابزارهای لازم برای تقویت فرصت‌های یادگیری فراهم شود. با این کار، می‌توان بهبود قابل توجهی در پیشرفت تحصیلی و شخصیت‌سازی کودکان داشت.

یافته ها

پژوهش‌ها نشان می‌دهد پدر و مادر و خانواده نقش مهمی در آموزش و تربیت دانش آموز دارد. گرایش مثبت دانش آموز به مدرسه، تمایل به حضور بیشتر، دستیابی به دستاورد بهتر، رشد پیشرفت درسی، احساس امنیت، پیدا کردن اعتماد به نفس، نگرش بهتر به معلم و مدرسه و ادامه تحصیل از نتایج مشارکت بیشتر و نقش والدین در امر آموزش است.

فواید مشارکت پدر و مادر برای مدرسه این است که فرایند یاددهی-یادگیری مؤثرتر می‌شود، دانش آموزان نظرات و فرهنگ خانواده را بهتر درک کرده و اخلاقی‌تر و اجتماعی‌تر رفتار می‌کنند، دوره کودکی از کودکان به دبستان را بهتر طی می‌کنند و امور آموزشی را نیز آسانتر انجام می‌دهند.

در صورتی که پدر و مادر با مدرسه همکاری داشته باشند، نیازهای دانش آموزان بیشتر شناخته می‌شود و مدرسه و خانواده دو جزیره جدا از هم نخواهند بود که هر کدام کاری مجزا بکنند. بدین ترتیب مدرسه و خانواده مکمل هم خواهند بود و هر کدام ضمن ایفای نقشی مشترک نقش‌های خاص خود را نیز خواهند شناخت.

تفکری که پدر و مادر هر چند وقت یکبار به مدرسه دعوت شوند و عملکرد دانش آموز را ببینند یا برای کمک به مدرسه چیزی هدیه کنند دیگر کهنه شده است. مسئولیت تربیت کودک تنها بر دوش معلم یا خانواده نیست، بلکه هر دو با همکاری و گفتگو با یکدیگر می‌توانند در تعلیم و تربیت او نقش داشته باشند.

مهمترین نقش والدین در آموزش کودکان و نوجوانان تعامل و گفتگو است. ارتباط محور اصلی این نقش است و باید به تنوع و سختی این نقش توجه خاصی شود. نقش مدرسه این است که به ایجاد فضای گفتگو و تعامل برای پدر و مادر و بچه‌ها کمک کند و پدر و مادرها را به دیدگاه‌های تعلیم و تربیت آشنا کند.

پدر و مادر اولین معلم بچه‌ها هستند؛ امری که در نسل گذشته مغفول مانده بود و والدین گمان می‌کردند با سپردن دانش آموز به مدرسه، دیگر هیچ نقش یا مشارکتی نباید داشته باشند. جلسه گفتگو نیز بدون حضور دانش آموزان نمی‌تواند تأثیری بر روند تعلیم و تربیت آنها بگذارد؛ از این رو باید تغییری در روش و نگرش به جلسات مدرسه و خانواده پدید آید.

والدین اهداف و امیدهای متفاوتی برای فرزندانشان داشته و تعریف متفاوتی از موفقیت دارند. برخی فقط به پیشرفت درسی می‌نگرند، برای برخی جنبه‌های تربیتی مهم‌تر است، برخی به هر دو جنبه اهمیت می‌دهند و برخی دیگر ممکن است ملاک‌های دیگری مانند مهارت‌آموزی، خلاقیت و تفکر برایشان اولویت باشد. مدرسه و معلم با تعامل با خانواده می‌تواند اولویت‌های خانواده‌ها را بشناسد، دیدگاه متعادلی برای تعلیم و تربیت انتخاب کند و نقش والدین را نادیده نگیرد.

مشارکت آنان یک جریان است و به یکسری فعالیت‌های خاص هم محدود نمی‌شود؛ از این‌رو به تلاش و توان مستمری نیاز بوده و مستلزم طرح، برنامه و دیدگاه است. مهمترین نقش والدین در آموزش کودکان و نوجوانان تعامل و گفتگو است. ارتباط محور اصلی این نقش است و باید به تنوع و سختی این نقش توجه خاصی شود. نقش مدرسه این است که به ایجاد فضای گفتگو و تعامل برای پدر و مادر و بچه‌ها کمک کند و پدر و مادرها را به دیدگاه‌های تعلیم و تربیت آشنا کند.

تعلیم و تربیت با گفتگوی مدرسه و خانواده اتفاق می‌افتد و هیچ مشکل یا مانعی نمی‌تواند توجیهی برای این مشارکت باشد. هیچ چیز از تربیت فرزند مهم‌تر نیست و برای هر مشکلی راه حلی وجود دارد؛ از این‌رو بهتر است برای برداشتن موانع فکر کنیم.

انجمن اولیا و مربیان نیز نباید به نهادی نمادین تبدیل شود و هر سال یکی دو بار با برپایی جلسات کلیشه‌ای کار خود را تمام شده قلمداد کند. در صورتی که وقت کمتری هم برای حضور در مدرسه داشته باشیم بهتر است با مدیران و معلمان نامه نگاری کنیم و حرف و نوشته‌های آنها را بشنویم و بخوانیم. گفتگو نیز تنها شفاهی نیست بلکه در متن نوشتاری نیز اتفاق می‌افتد.

اشتقاقی وافر اولیا، ضرورت تشریح شیوه صحیح و راهکارهای درگیری یا نقش‌آفرینی والدین را در امور تحصیلی فرزندان دوچندان می‌کند. از طرف دیگر، کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه‌ای که والدین می‌توانند بر موفقیت تحصیلی فرزندان اثرگذار باشند، می‌تواند انگیزش خود اولیا را برای مشارکت در زمینه تحصیل فرزندان افزایش دهد؛ چرا که بسیاری از اولیا در اثر بی‌اطلاعی از روش‌های حمایت از فرزندان، حالتی انفعالی به خود می‌گیرند. در حالی که والدین بازوی توانمند معلم و مشاور برای نیل به اهداف آموزشی و تربیتی به حساب می‌آیند. لذا لازم است که در جهت اعتلای سطح دانش این ظرفیت موجود، حداکثر تلاش خود را به کار بندیم.

با مرور پژوهش‌های صورت‌گرفته در زمینه تحصیلی به این مهم پی می‌بریم که خانواده نقشی بی‌بدیل در پیشرفت تحصیلی فرزندان دارد. اکثر قریب به اتفاق پژوهش‌ها از خانواده به‌عنوان عاملی بسیار مهم در وضعیت تحصیلی فرزندان یاد کرده‌اند. از طرف دیگر، نهاد آموزش و پرورش برای تحکیم آموخته‌ها و تربیت دانش‌آموزان با انگیزه، به

همکاری و مشارکت خانواده نیاز دارد. والدین با به کارگیری راهکارهایی که در ادامه به معرفی آنها می پردازیم، می توانند نقش مؤثری در افزایش انگیزه فرزندان خود به تحصیل و پیشرفت تحصیلی آنها ایفا کنند.

۱. ارتباط والدین با مدرسه

رفت و آمد والدین با کادر آموزشی می تواند تأثیر چشمگیری بر انگیزش و وضعیت تحصیلی دانش آموزان داشته باشد. همکاری والدین با اولیای مدرسه می تواند به ایجاد رابطه مطلوب خانه و مدرسه کمک کند. بدین ترتیب می توان به افزایش شایستگی ها و کاهش مشکلات کمک کرد. قابل ذکر است اولیا در ارتباط با مدرسه نباید نگاهی انتقادی و شکایت آمیز به عملکرد عوامل مدرسه داشته باشند، بلکه لازم است نگرش «اقدام مشارکتی» را برای رفع کاستی ها در خود پرورش دهند.

۲. مشارکت والدین در انجام تکالیف

همکاری والدین در انجام تکالیف تحصیلی می تواند به شکل گیری رابطه ای مطلوب بین والدین و فرزند کمک کند. همچنین فرزند احساس مورد توجه والدین قرار گرفتن و مهم تلقی شدن را در خود پرورش می دهد. مشارکت والدین در انجام تکالیف (متناسب با سطح تحصیلات اولیا) می تواند در آموزش مجدد، تمرین و تحکیم آموخته های مدرسه نقش داشته باشد.

۳. آرزوی تحصیلی والدین

لازم است اولیا آرزوی تحصیلی بالایی برای فرزندان خود در نظر بگیرند (مثلاً تحصیلات دانشگاهی به جای فقط کسب دیپلم) و فرزندان خود را از این آرزوهای تحصیلی مطلع سازند. همچنین، آنها را تشویق کنند و به آنها اطمینان دهند، در صورت به کارگیری تلاش لازم بدان دست خواهند یافت.

۴. استفاده از تشویق کلامی

توصیه می‌شود، اولیا به منظور ترغیب فرزندان خود به فعالیت‌های تحصیلی، از تشویق‌های کلامی همچون تحسین کردن و ارائه بازخورد مثبت در مورد تکالیفی که به خوبی انجام شده‌اند، استفاده کنند.

۵. استفاده نکردن از تشویق‌های مادی و قابل انتظار

یکی از اهداف مهم آموزشی، شکل‌دهی انگیزه درونی برای یادگیری است. دانش‌آموزان دارای انگیزه درونی، به صورت خودجوش برنامه‌ریزی‌های تحصیلی خود را اجرا می‌کنند و از یادگیری لذت می‌برند. ارائه پاداش‌های مادی (همچون پول، دوچرخه، تبلت، موتورسیکلت و مانند این‌ها) و قابل انتظار (اگر معدل ۱۹ بیاوری، برای دوچرخه می‌خرم) سبب کاهش انگیزه درونی دانش‌آموزان می‌شود. بدین معنی که فقط تا زمان حضور این وعده‌ها، دانش‌آموز به فعالیت‌های تحصیلی می‌پردازد. در صورتی که هدف، پرورش دادن شاگردی است که از یادگیری لذت ببرد و همواره در طول زندگی به دنبال کسب مهارت‌ها و گسترش آن‌ها باشد.

اولیا در ارتباط با مدرسه نباید نگاهی انتقادی و شکایت‌آمیز به عملکرد عوامل مدرسه داشته باشند، بلکه لازم است نگرش «اقدام مشارکتی» را برای رفع کاستی‌ها در خود پرورش دهند

۶. از وضعیت تحصیلی فرزندتان در درس‌ها آگاه باشید

لازم است که اولیا بدانند، فرزندشان در چه درسی عملکرد بهتری دارد و چه موضوعی برای او دشوارتر است. اما نکته قابل توجه این است که والدین هرگز نباید به فرزند خود تلقین‌های نادرست ارائه کنند (برای مثال: رضا در ریاضی ضعیف است). این موجب می‌شود که خودپنداره تحصیلی دانش‌آموز بدین شکل صورت گیرد که هر قدر تلاش کند، نمی‌تواند در درس‌های مورد نظر (در مثال ذکر شده، درس ریاضی) به موفقیت برسد. اطلاع اولیا از وضعیت دانش‌آموز در ماده‌های درسی متفاوت باید به منظور برنامه‌ریزی برای کسب شایستگی در درس‌ها صورت گیرد، نه اینکه سبب برچسب‌زنی و اشتباهات دیگر شود.

۷. به فرزند خود مشاوره دهید

غالباً لازم است که والدین در مورد روش های صحیح مطالعه و آزمون دادن، تکنیک هایی را به فرزندان خود آموزش دهند. یادداشت برداری، توضیح دادن برای فرد دیگر، حل کردن نمونه سؤال، نظارت بر توجه، و حفظ آرامش به هنگام آزمون از جمله این موارد هستند.

خانواده نقشی بی بدیل در پیشرفت تحصیلی فرزندان دارد. اکثر قریب به اتفاق پژوهش ها از خانواده به عنوان عاملی بسیار مهم در وضعیت تحصیلی فرزندان یاد کرده اند

۸. کمک والدین در شکل دادن عادت به مطالعه فرزند

به فرزند خود کمک کنید، به مطالعه کردن عادت کند. یکی از مهم ترین عامل های ایجاد عادت به مطالعه، مکانی است که مطالعه در آن صورت می گیرد. تا حد امکان، دانش آموز همواره در یک مکان مخصوص به مطالعه بپردازد. تعویض مکرر مکان مطالعه می تواند سبب کاهش عادت به مطالعه و تمرکز شود.

راهکارهای ذکر شده بخش کوچکی از اقداماتی هستند که والدین می توانند برای افزایش انگیزه تحصیلی و کمک به پیشرفت تحصیلی فرزندان خود انجام دهند. روش ها و نکات بسیار دیگری نیز وجود دارند که به منظور رعایت اختصار از ذکر آنها خودداری می شود. اما آنچه مهم می نماید، تشویق والدین به افزایش آگاهی و بینش خود در زمینه راهکارهای صحیح کمک به پیشرفت تحصیلی فرزندان از طریق مطالعه منابع معتبر و مشورت با متخصصان مشاوره تحصیلی است.

خانواده نقشی بی بدیل در پیشرفت تحصیلی فرزندان دارد. اکثر قریب به اتفاق پژوهش ها از خانواده به عنوان عاملی بسیار مهم در وضعیت تحصیلی فرزندان یاد کرده اند.

اطلاع اولیا از وضعیت دانش آموز در ماده های درسی باید به منظور برنامه ریزی برای کسب شایستگی در درس ها صورت گیرد، نه اینکه سبب برچسب زنی و اشتباهات دیگر شود.

انگیزه درونی به معنای اشتیاق درونی برای یادگیری است. ارائه پاداش های مادی و قابل انتظار سبب کاهش انگیزه درونی دانش آموزان می شود.

راهکارهای اجرایشده برای جلب مشارکت والدین در این تحقیق

در این قسمت با توجه به بررسی پیشینه علمی تحقیق، هم فکری و مشاوره با معلمان و دیگر همکاران آموزشی و اداری و بهره گیری از نظرات مفید آنان راهکارهای اجرایشده را بیان می کنیم:

موانع و مشکلات مشارکت والدین قابل انکار نیستند. اما نمونه هایی از پاسخ های موفق وجود دارند که در آنها مدرسه ها سیاست تعامل خود را متناسب با نیازها و الگوهای پیچیده زندگی والدین شکل داده اند. نمونه هایی از مداخلات مقرون به صرفه وجود دارند که برای پایین آمدن هزینه ها، والدین را تشویق می کنند بیشتر در امور فرزندان خود مشارکت داشته باشند. مثلاً برای والدینی که نمی توانستند از تلفن هوشمند برای استفاده از برنامه های ترتیب داده شده توسط معلم استفاده کنند، از ارسال پیام کوتاه برای راهنمایی و مشارکت آنان در آموزش دانش آموز استفاده شد.

با توجه به اهمیت رویکرد کل مدرسه در مورد مشارکت والدین و افزایش ظرفیت معلمان مدرسه ها در حمایت از والدین، به ویژه در مرحله انتقال دانش آموزان از پایه پیش دبستان به پایه اول و با توجه به تأکید بر برنامه کیفیت بخشی پایه اول، منابع و متون مربوطه و موجود را به مدت سه روز بررسی کردیم و راهکارهای مؤثر را مورد ارزیابی قرار دادیم. سپس تجربیات خود را از این دوره طی جلسه های انجمن اولیا و مربیان به والدین انتقال دادیم.

دیدار با والدین کلاس اول قبل از شروع سال تحصیلی انجام شد و در این دیدار خلاصه ای از هدفها و روش های تدریس معلم و چگونگی حمایت و مشارکت آنان در ارزیابی فعالیت های داخل خانه دانش آموزان را بازگو کردیم. با توجه به اهمیت جلسه اول کوشیدیم در این جلسه به تشریح هدف های آموزشی و ارائه راهکارهایی در جهت بهبود وضعیت آموزشی با همکاری دوسویه اولیا و مدرسه پردازیم.

در این جلسه نکته های ظریفی درباره اهمیت همکاری والدین با مسئولان مدرسه و تأثیر آن بر پیشرفت آموزشی با مثال بیان شد. همچنین جلسه دقیقاً طبق زمان اعلام شده آغاز شد و با بیان مطالب در کمتر از ۱۰ یا ۱۵ دقیقه به پایان رسید. برنامه حضور والدین در جلسات بعدی هم به وضوح تعیین شد و از حضور والدین قدردانی به عمل آمد. حضور آنها به معنی اهمیت دادن به تربیت فرزندشان تلقی شد. در این جلسه از کمک های مالی اولیا صحبتی نشد تا ذهنیت بهتری نسبت به این جلسات داشته باشند.

در جلسه های بعدی سعی شد در مورد راه جمع آوری کمک مالی با والدین صادق باشیم. اگر مدرسه به تعمیر نیاز دارد، خیلی راحت در جلسه های دوم و سوم مشکلات ساختمان مدرسه را در آخر جلسه بیان کنیم و از اولیا بخواهیم تا آنجا که می توانند در حل این مشکلات کمک کنند. اگر برای مدرسه و دانش آموزان چیزی لازم و خرید آن ضروری بود، به والدین بگوییم خود آن ها تهیه کنند و بیاورند.

همچنین در مورد برخورد والدین با فرزندان موارد زیر مطرح شدند:

- با ملایمت با کودکان خود رفتار کنید و به آن ها بگویید دوستشان دارید.

- به کودکان اجازه ابراز وجود بدهید و به آن ها احترام بگذارید.

- از مقایسه کودکان خود با هم جداً خودداری کنید.

- همواره توانمندی های کودکان خود را در نظر بگیرید.

- فرزندان خود را منظم و منطقی بار آورید.

- با همسر خود همواره در یک جبهه باشید.

- از وابسته کردن فرزند خود جداً خودداری کنید.

- تأثیر مشاجرات خانوادگی را بر کودکان در نظر داشته باشید.

- از دادن لقب به کودکان خود بپرهیزید.

- روزانه دقایقی را به کودکان وقت بدهید و از آن ها درباره کلاس درس و تکالیفشان سؤال کنید.

در ادامه این جلسه ها در طول سال تحصیلی، والدین و معلمان پیشرفت آگاهی واجی کودکان، آواشناسی، مهارت های ارتباطی و زبانی، عزت نفس آن ها را گزارش دادند. افزایش جلسه های دیدار اولیا و مربیان در طول سال به افزایش گفت و گو و زمان صرف شده بین والدین و فرزندان، بهبود روابط بین والدین و مدارس، و افزایش یادگیری

از طریق بازی در خانه شد. همچنین به ایجاد تعهد معلم و والدین برای همکاری بیشتر و مشارکت در پیشرفت یادگیری دانش آموزان انجامید.

با توجه به تغییرات سریع برنامه های درسی و آموزشی و عدم شناخت والدین و ناتوانی آن ها در تطبیق با برنامه ها، مسئولیت آموزش دانش آموزان بر عهده معلمان بود و از والدین درخواست کردیم بیشتر در زمینه مسائل تربیتی فرزندان مشارکت داشته باشند و در صورت لزوم و با تشخیص معلمان در امور آموزشی مشارکت کنند.

سعی کردیم رویکرد مداومی را که به سطح بالای مشارکت والدین در طیف گسترده ای از فعالیت ها منجر می شود اتخاذ کنیم و راهبردها را با توجه به نیاز والدین و پیشنهادهای آنان تغییر دهیم و تعدیل کنیم. با در نظر گرفتن پیشنهادهایشان و کارهایی که در نظرشان موفقیت آمیز بود، برنامه های مشارکت را اصلاح کردیم.

همچنین والدین با دیدن اشتیاق کادر مدرسه برای همکاری در زمینه بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان، سعی در مشارکت مؤثر داشتند، به طوری که با فراهم کردن محیط مناسب برای یادگیری کودک در خانه و راه های بهتر یادگیری دانش آموزان، توجه خانواده به یادگیری افزایش یافت. به این ترتیب، یادگیری کودک به طور فزاینده ای در کانون تعامل والدین قرار گرفت. این امر به تعامل بهتر و مکرر والدین، معلمان و جامعه مدرسه انجامید که بیشتر از موفقیت های کودکان حمایت می کند.

پیشنهادهای کاربردی برای جلب مشارکت والدین در امور مدرسه و یادگیری فرزندان

ابتدا باید مهارت های سوادآموزی در بزرگسالان مورد تأکید قرار بگیرد تا والدین بتوانند به فرزندان خود در رسیدن به حداکثر ظرفیت خود در یادگیری کمک کنند. مثلاً مدرسه می تواند با عضویت والدین در کتابخانه مدرسه و صدور کارت برای آنان، زمینه استفاده آنان را از کتاب فراهم کند و حتی اگر این امکان برای تمام مدارس فراهم نباشد، می توانند از کتابخانه یکی از مدارس مجهز در منطقه به این منظور استفاده کنند. حتی مدرسه می تواند کارگاه های آموزشی مهارت های مطالعه برای والدین برگزار کند. پیشرفت سوادآموزی والدین باعث می شود که آنان:

- از وظایف اصلی خود در خانواده آگاه باشند.

- با فرزندان در فعالیتهای یادگیری مستقر در خانه بیشتر کار کنند.

- مهارت های جدیدی یاد بگیرند و در زمان های فراغت مایل به انجام کارهای داوطلبانه در کمک به امور مدرسه باشند.

• از طریق رسانه‌های عمومی و شرکت در جلسه‌های آموزشی با حضور مسئولان مدرسه‌ها، با هدف‌ها و کارکردهای مدرسه آشنا شوند.

از سوی دیگر، با توجه به ضعف دانش‌آموزان منطقه در درس ریاضی و اضطراب ریاضی آنان، معلمان می‌توانند در گروه‌های کوچک خانوادگی و دانش‌آموزی، با حضور والدین دانش‌آموزان و با استفاده از دست‌سازهای آموزشی، به توسعه مهارت‌های حل مسئله ریاضی در خانواده‌ها کمک کنند، با ایجاد فرصت‌های یادگیری در حضور خانواده‌ها، درک آنان را از مسائل ریاضی فرزندانشان افزایش دهند، و زمینه همکاری و فعالیت بیشتر آنان را در خانواده فراهم آورند (طراحی فعالیت‌های بازی و ریاضی با مشارکت والدین).

برگزاری کارگاه‌ها و جلسه‌های آموزش خانواده، برای آگاهی خانواده‌ها از هدف‌ها و انتظارات مدرسه، وظایف والدین در قبال فرزندان، نحوه مشارکت مؤثر در امور تعلیم و تربیت و پیامدهای آن می‌تواند بسیار مفید و کارساز باشد؛ البته در صورتی که:

• این جلسات به طور صحیح و متناسب با نیازهای آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان و والدین برنامه‌ریزی شوند.

• مباحث اقتصادی در آن‌ها مطرح نشوند.

• احترام و منزلت والدین حفظ شود.

• از والدین نظرخواهی به عمل آید و نظرات شایسته و مفید آن‌ها به مرحله اجرا درآیند.

دیگر پیشنهاد‌های مؤثر در این زمینه عبارت‌اند از:

• برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه فرزندپروری، مهارت‌های ارتباط با فرزندان، آسیب‌های اجتماعی و بهبود انگیزه تحصیل، و همچنین معرفی کتاب‌ها و منابع متنوع در زمینه رشد مهارت‌های خواندن و فیلم‌ها و مواد آموزشی در زمینه‌های گوناگون (داستان‌نویسی، سرودن شعر و ...).

• تشکیل جلسات پیگیری و ارزیابی وضعیت دانش‌آموزان در دوره‌های متفاوت که گروه‌های والدین و معلمان می‌توانند تجربه‌ها و پیشرفت‌های خود را در زمینه رفتار و تحصیل دانش‌آموزان به اشتراک بگذارند.

- تربیت نیروی متخصص و آموزش دیده که به عنوان رابط و هماهنگ کننده برنامه ها و فعالیت ها بین مدرسه ها، والدین و سازمان آموزش و پرورش عمل کند و با انجام بررسی ها و تحقیقاتی در این زمینه، مسئولان و والدین را در مورد اصلاح و تجدید نظر در برخی مقررات، روابط و فعالیت ها برای رفع موانع و افزایش مشارکت اثربخش اولیا در مدارس مجاب سازد.
- بازنگری در قوانین و مقررات موجود در زمینه ارتباط اولیا با مدرسه و تدوین قوانین مرتبط با موضوع، در سطحی بالاتر از آموزش و پرورش، از جمله در هیئت محترم دولت یا مجلس محترم شورای اسلامی، با توجه به نیازها و الزامات فراوری جامعه.
- هدایت قانونمند مدیران آموزش و پرورش، از جمله مدیران مدرسه ها، در جهت جلب مشارکت های اولیا و ارزیابی از عملکرد آن ها در این زمینه.
- پخش برنامه های مناسب از طریق رسانه های ارتباط جمعی، به ویژه تلویزیون، برای تبیین مزایای مشارکت اولیا در امور مدرسه.
- افزایش منابع و امکانات انجمن اولیا و مربیان برای اجرای برنامه های مرتبط با جذب مشارکت های اولیا.

نقش های تکمیلی خانه و مدرسه:

خانه و مدرسه از لحاظ اولویت ها، خواسته ها و انتظاراتی که سعی دارند به آن ها برسند، سامان دهی مکانی و زمانی خود، شیوه های خاص برقراری ارتباط با کودکان، سمت و شکل ظاهر خود و در بعضی موارد از نظر فرهنگ و زبان با همدیگر متفاوتند. به علاوه، خانواده ها در طیف متنوعی از ویژگی های خود، با هم فرق دارند. برخی تفاوت ها، به محل زندگی (شهری یا روستایی)، وضعیت اجتماعی اقتصادی و عضویت در گروه های نژادی و فرهنگی مربوط است. با این حال، در خلال بررسی هر یک از این مقوله ها، احتمالاً تفاوت های قابل توجهی به دست خواهد آمد.

اهمیت تفاوت های محیطی در این واقعیت نهفته است که شرایط خاص محیطی که کودک در آن قرار دارد، بر رشد آگاهی ها و مهارت های او تأثیر می گذارد. به دلیل اختلاف محیط خانه و مدرسه، تمامی کودکان نوعی انقطاع و بریدگی بین این دو محیط را تجربه می کنند و برخی از آنان ممکن است در سازگاری با شرایط مدرسه دچار مشکل شوند. شاید زمانی که میان آگاهی ها، مهارت ها، نگرش های کودکان و ارزش هایی که به وسیله خانه و مدرسه تقویت می شود، هم خوانی کم تری وجود داشته باشد، مشکلات حادث تر و بیش تر گردد.

هرچند تفاوت هایی میان خانه و مدرسه وجود دارد، ولی هر دو در یک مسأله رایج، یعنی اطمینان از رشد مطلوب کودکان، مشترک هستند. برای تحقق این هدف، والدین به عنوان وظایف اصلی معمولاً می پذیرند که نیازهای

جسمی کودکان را در ارتباط با غذا، لباس، تغذیه و بهداشت فراهم سازند؛ مهارت های اساسی اجتماعی را به آنان آموزش دهند؛ و مبانی یادگیری آنان را در مدرسه پایه گذاری و از آن حمایت نمایند. مدرسه نیز به نوبه خود، وظیفه فراهم ساختن محیط مناسب، معلمان و برنامه هایی را که مطابق نیازها، علایق، شیوه های یادگیری و مسائل شرکت کنندگان باشد، به عهده می گیرد.

بسیاری از مدارس و خانواده ها به دلایل مختلف وظایف عمده خود را آن طور که شایسته است، انجام نمی دهند. شاید برخی مدارس سهم ناچیزی در ترغیب والدین به مشارکت یا انطباق دادن شیوه های خود با ویژگی های کودکانی که با سوابق مختلف به آن جا آمده اند، ایفا کنند. با این حال این مقاله به جای مدرسه به خانواده اهمیت بیشتری می دهد. در عین حال این اهتمام به این معنی نیست که در تأمین نیازهای دانش آموزان سازگاری با محیط مدرسه لازم نباشد، به ویژه آن که توانایی ها، نگرش ها و ارزش های برگرفته کودکان از خانه نسبت به آن هایی که در مدارس شکوفا می شود، بسیار متفاوت است. به علاوه، باید پذیرفت که اغلب خانواده ها ممکن است بدون همکاری مؤسساتی از قبیل مدارس، قادر به تأمین نیازهای آموزشی کودکان نباشند. بعضی خانواده ها در تأمین نیازهای اساسی کودکان (مانند نیاز غذایی) مشکل دارند. در عین حال، در یک مقیاس وسیع تر شواهد فراوانی وجود دارد که نقش مؤثر بسیاری از خانواده ها در فراهم ساختن شرایط مناسب برای پیشرفت تحصیلی کودکان تحت تأثیر منفی تحولات مختلفی قرار می گیرد که در ساختار و عملکرد جامعه و خانواده روی می دهد. تعامل خانواده و مدرسه و آموزش های خانواده از اهمیت بسیاری برخوردار است. خانواده از ابتدایی ترین مراحل زندگی کودک تأثیرگذار است و در بزرگسالی نیز این تأثیر پیچیدگی خاص خود را پیدا می کند. برای برقراری ارتباط خانواده و مدرسه، والدین باید به برنامه ریزی برای امور آموزشی فرزندان در منزل بپردازند و برنامه ای منظم در خانه برای انجام تکالیف و مرور درس ها داشته باشند. همچنین، آشنا کردن دانش آموزان به پذیرش درس خواندن و انجام تکالیف و فراهم کردن شرایط مناسب و فضای امن خانوادگی نیز می تواند به افزایش مشارکت والدین در امور مدرسه کمک کند. برای برقراری ارتباط خانواده و مدرسه، می توان از روش هایی مانند برگزاری جلسات والدین-معلم، شرکت در انجمن های والدین و همکاری در مسائل آموزشی و پرورشی استفاده کرد.

نتیجه

تعامل مثبت و همکاری خانواده با مدرسه و آموزش‌های خانواده، تأثیر قابل توجهی بر پیشرفت تحصیلی و شخصیت‌سازی کودکان دارد.

بر اساس مطالعات و تحقیقات صورت گرفته، می‌توان نتیجه گرفت که تعامل فعال و همکاری بین خانواده و مدرسه در بهبود پیشرفت تحصیلی و شخصیت‌سازی کودکان نقش بسزایی دارد. والدین و خانواده‌ها با شرکت فعال در تحصیلات و آموزش‌های خانواده، قادر خواهند بود تا نیازها و رفتارهای تحصیلی فرزندان خود را بهتر درک کنند و مناسب مداخله کنند. ارتباطات و ارائه حمایت مناسب از سوی خانواده، به عنوان یک عامل مؤثر در شکل‌گیری شخصیت کودکان، نقش بسزایی دارد.

همچنین، نبود زیرساخت‌های آموزشی مناسب در خانه می‌تواند تأثیر منفی بر پیشرفت تحصیلی کودکان داشته باشد. اما با بهبود و تقویت زیرساخت‌های آموزشی در خانه و فراهم کردن شرایط مناسب برای یادگیری و تمرین، می‌توان بهبود قابل توجهی در فرصت‌های یادگیری کودکان ایجاد کرد و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را تسریع کرد. بنابراین، افزایش تعامل خانواده با مدرسه و تقویت زیرساخت‌های آموزشی در خانه، به عنوان دو عامل مهم، می‌تواند بهبود قابل توجهی در پیشرفت تحصیلی و شخصیت‌سازی کودکان داشته باشد.

منابع

۱. جان مارشال، ریو (۱۳۹۵). انگیزش و هیجان. ترجمه یحیی سیدمحمدی. انتشارات ویرایش. تهران.
۲. Kurt, U. & Tas, Y. (2018). The relationships between parental involvement, students' basic psychological needs and students' engagement in science. *Journal of Education In Science, Environment and Health (JESEH)*, 4(2), 183-192 DOI:10.21891/jeseh.436730
۳. Radojlovic, J., Ilic-Stosovic, D., Djonovic, N., & Simovic, T. (2015). Family background and school achievement of children with motoric disorders. *Journal of Education in Science, Environment and Health (JESEH)*, 1(2), 95-101
۴. [/https://sb3.tabaar.org/articles](https://sb3.tabaar.org/articles)
۵. <https://article.tebyan.net/268329>
۶. <https://www.roshdmag.ir/fa/article/23371>
۷. <https://akharinkhabar.ir/girly/6107383>
۸. [/https://bankmaghale.ir](https://bankmaghale.ir)